

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) رشته روابط بین الملل

عنوان

بررسی تحلیلی سیاست متمایز و تحرک یافته روسیه در خاورمیانه

از سال ۲۰۰۴ تا کنون

استاد راهنما:

دکتر امیر ساجدی

استاد مشاور:

دکتر محمد علی خسروی

پژوهشگر:

اختر قاسمی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

استاد عزیزم جناب آقای دکتر احمد ساعی،
که هر آن چه از او آموختم چیزی جز معرفت و انسانیت نبود

پدرم،

که همه هستی ام از تلاش و کوشش و حمایت اوست

مادرم،

که همه صبر است و عشق و ایثار

و همسرم،

که همه گذشت است و فداکاری

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب اختر قاسمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۶۰۰۰۹۴۵۱۰۰ در رشته روابط بین الملل که در تاریخ ۱۳۹۰/۰۶/۲۶ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی تحلیلی سیاست متمایز و تحرک یافته روسیه در خاورمیانه از سال ۲۰۰۴ تاکنون با کسب نمره بیست (۲۰) و درجه عالی دفاع نموده ام.

بدینوسیله متعهد می شوم:

۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
۳. چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد، مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با این جانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۰/۰۶/۲۶

اختر قاسمی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته روابط بین الملل از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره بیست

(۲۰) و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضا استاد راهنما

بسمه تعالی	
دانشکده علوم سیاسی و روابط بین الملل	
نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱
کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۰۸۸۱۰۰۶	
عنوان پایان نامه: بررسی تحلیلی سیاست متمایز و تحرک یافته روسیه در خاورمیانه از سال ۲۰۰۴ تاکنون	
نام و نام خانوادگی دانشجو: اختر قاسمی	تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۸/۰۹/۰۸
شماره دانشجویی: ۸۶۰۰۰۹۴۵۱۰۰	تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۰/۰۶/۲۶
رشته تحصیلی: روابط بین الملل	
استاد راهنما: دکتر امیر ساجدی	
استاد مشاور: دکتر محمد علی خسروی	
چکیده پایان نامه:	
<p>از سال ۲۰۰۴ و با آغاز دوره دوم ریاست جمهوری ولادیمیر پوتین، روسیه سیاست خارجی متمایز، فعال و ابتکار آمیزی را در منطقه خاورمیانه اعمال کرده است. ماهیت متوازن و چند جانبه سیاست خارجی روسیه در این دوره در خاورمیانه از ویژگی های متمایز آن است. روسیه تحت تاثیر موقعیت آسیب پذیری سرزمینی و برخورداری از تنوع نژادی، قومی و مذهبی، سیاست خاورمیانه ای فعالی را در این دوره به اجرا گذاشته است و به دنبال احیا شکوه و نفوذ گذشته خود در خاورمیانه است. روسیه از سال ۲۰۰۴ به برقراری روابط متوازن با تمام کشورهای خاورمیانه پرداخته است و در این روند از مکانیسم های سودمند دیپلماتیکی و اقتصادی بهره برده است.</p> <p>در حقیقت روسیه با این ذهنیت به سیاست گزاری در رابطه با روابط متوازن با کشورهای خاورمیانه می پردازد که تنها راه جلوگیری از حمایت کشورهای خاورمیانه از اسلامگرایان مناطق جنوبی روسیه و منطقه آسیای مرکزی و قفقاز، نزدیکی به این کشورها می باشد.</p> <p>موضوع مهم دیگری که محرک سیاست های روسیه در خاورمیانه است ضدیت و مقابله با سیاستهای اعمال نفوذ ایالات متحده آمریکا در منطقه آسیای مرکزی و قفقاز می باشد. از این رو است که با بازی کردن با کارت ایران و سوریه که دو کشور ضد آمریکایی در منطقه هستند در صدد است تا مانع نفوذ آمریکا در آسیای مرکزی و قفقاز شود.</p> <p>تاکید این تحقیق بر این مساله است که روسیه امنیت خود را در رابطه با منطقه خاورمیانه تعریف میکند و با اینکه در سیاست خاورمیانه ای خود غالبا از شیوه های برقراری روابط اقتصادی بهره می گیرد ولی نگرشهای سیاسی و امنیتی، نقش غالب را در سیاست خاورمیانه ای این کشور بازی می کنند.</p>	

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا:

مناسب نیست

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۵	
۱	فصل اول : کلیات تحقیق
۲	۱-۱- طرح مساله
۲	۱-۲- انگیزه و اهداف تحقیق
۳	۱-۳- پیشینه و ادبیات تحقیق
۴	۱-۴- متغیر های مستقل و وابسته
۴	۱-۵- سوالات و فرضیه های تحقیق
۵	۱-۶- روش تحقیق
۵	۱-۷- روش گرد آوری اطلاعات
۵	۱-۸- سازماندهی تحقیق
۶	فصل دوم: چارچوب نظری
۷	۲-۱-تعریف سیاست خارجی
۱۴	۲-۲-عوامل موثر در سیاست خارجی
۱۴	۲-۲-۱-عوامل داخلی موثر در سیاست خارجی
۱۵	۲-۲-۱-۱-نقش متغیر فردی در سیاستگذاری خارجی
۱۷	۲-۲-۱-۲-نقش طرز تلقی ها و نگرش های حاکم
۱۷	الف)ارزش ها و ایستارها
۱۹	ب)افکار عمومی

۲۳	ج) ایدئولوژی
۲۴	۲-۲-۱-۳-نقش ساختار نظام تصمیم گیری داخلی
۲۵	الف) نوع حکومت و تصمیم گیری ها
۲۵	ب) افراد، نهادها و اختیار رسمی و مستقیم تصمیم گیری ها
۲۹	ج) گروه های ذی نفوذ و تصمیم گیری ها
۳۰	د) روند اداری و دیوان سالاری و تصمیم گیری ها
۳۱	۲-۲-۱-۴-نقش نیازهای اقتصادی در سیاست خارجی
۳۲	۲-۲-۲-عوامل خارجی موثر در سیاست خارجی
۳۷	۲-۳-قدرت و سیاست خارجی
۳۸	۲-۳-۱-عناصر تشکیل دهنده قدرت
۳۹	۲-۳-۱-۱-ویژگی های جغرافیایی
۴۱	۲-۳-۱-۲-ویژگی های جمعیتی
۴۳	۲-۳-۱-۳-توان اقتصادی
۴۵	۲-۳-۱-۴-توان تکنولوژیکی، نظامی
۴۵	الف) توان تکنولوژیکی
۴۷	ب) توان نظامی
۴۹	۲-۳-۱-۵-حیثیت و اعتبار ملی
۵۱	۲-۳-۱-۶-دیپلماسی
۶۴	فصل سوم : مرور تاریخی
۶۵	۳-۱-مرور تاریخی بر روسیه

۹۲	۳-۲- مرور تاریخی بر خاورمیانه
۹۳	۳-۲-۱- دلایل اهمیت خاورمیانه
۹۳	الف) دلایل فرهنگی، مذهبی
۹۴	ب) دلایل برخورداری از موقعیت ژئوپلیتیکی و منابع طبیعی سرشار
۱۰۰	۳-۲-۲- حضور تاریخی قدرت های بزرگ در خاورمیانه
۱۳۴	فصل چهارم: بررسی تحلیلی سیاست متمایز و تحرک یافته روسیه در خاورمیانه از سال ۲۰۰۴ تا کنون ۲۰۱۰
۱۳۵	۴-۱- تحولات مربوط به سیاست خاورمیانه ای روسیه از سال ۲۰۰۴ و نگرش های آن
۱۳۸	۴-۱-۱- نگرش سیاسی ، امنیتی
۱۳۹	الف) مناطق مسلمان نشین روسیه و هراس این کشور نسبت به افراطی گرایی اسلامی
۱۴۱	ب) منطقه آسیای مرکزی و قفقاز و ضدیت روسیه با اعمال نفوذ ایالات متحده آمریکا در این منطقه
۱۴۴	ایران و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۴۶	سوریه و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۴۸	اعراب ، اسرائیل و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۵۰	مناقشه فلسطین - اسرائیل و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۵۳	دولت های عرب محافظه کار و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۵۵	۴-۱-۲- نگرش اقتصادی
۱۵۷	ترکیه و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۵۸	عراق و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۵۹	۴-۲- سطوح مختلف تحلیل و سیاست خاورمیانه ای روسیه

۱۶۰	متغیر فردی
۱۶۷	ساختار نظام بین الملل
۱۶۹	ارزش ها
۱۷۱	ناسیونالیسم : جایگزین ایدئولوژی
۱۷۱	نیازهای اقتصادی
۱۷۳	توان تکنولوژیکی - نظامی
۱۷۴	برخورداری از منابع طبیعی
۱۷۵	دیپلماسی
۱۷۶	۳-۴- تحلیل گفتمانی و سیاست خاورمیانه ای روسیه
۱۸۱	فصل پنجم : نتیجه گیری
۱۸۶	منابع و ماخذ
۱۹۲	چکیده انگلیسی

مقدمه

پس از فروپاشی شوروی، از دست دادن جایگاه و موقعیت سابق به عنوان قدرت بزرگ و تبدیل شدن به بازیگری منفعل در نظام بین الملل پرستیژ و اعتبار جهانی این کشور را از بین برده بود و این موضوع به قدری برای مردم و نخبگان روسیه غیرقابل تحمل بود که احیای قدرت و عظمت سابق تبدیل به یک ارزش و آرزو شده بود. در این میان خاورمیانه یکی از مناطقی بود که روسیه دیگر موقعیت سابق خود را در آن نداشت، ولی از سال ۲۰۰۴ به بعد ما شاهد افزایش توجه و نقش این کشور در خاورمیانه هستیم، که متمایز از دیگر دوره های سیاست خارجی روسیه به ویژه پس از فروپاشی شوروی است و بسیار فعال، ابتکارآمیز و عمل گرایانه است. در حقیقت ماهیت متوازن و چند جانبه سیاست خاورمیانه ای روسیه در این دوره از ویژگی های متمایز آن است که در نتیجه حل نسبی برخی از مشکلات داخلی و اقتصادی اعمال شده است و به نظر میرسد که تقریباً موفق بوده است چرا که ملاقات های دیپلماتیک رو به رشدی از سال ۲۰۰۴ بین مقامات روسیه و خاورمیانه صورت گرفته است. این تحقیق به موضوعات مربوط به سیاست فعال خاورمیانه ای روسیه در دوره مورد نظر و نحوه نگرش روسیه به آنها می پردازد.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- طرح مساله

پس از فروپاشی شوروی، از دست دادن موقعیت قدرت بزرگ، نه تنها برای نخبگان روسیه بلکه برای عامه مردم که همچنان روسیه را یکی از قدرت های بزرگ جهان می دانستند باورنکردنی بود و خاورمیانه تبدیل به منطقه ای شده بود که نفوذ آمریکا در آنجا به طور موثر، مشهود بود. از سال ۲۰۰۴ به بعد چنین به نظر می رسد که نقش و حضور این کشور در عرصه های مختلف سیاست بین الملل به ویژه خاورمیانه افزایش یافته است. در حقیقت روسیه پس از عبور از یک دوره گذار و فائق آمدن بر مشکلات و تنگناهای اقتصادی و نیز دستیابی به نظم و ثبات داخلی که باعث افزایش قدرت ملی آن شده، خود را در شرایط یک قدرت نوظهور و تجدید حیات یافته می بیند و می کوشد بار دیگر جایگاه خود را به عنوان یک بازیگر ملی تاثیرگذار در نظام بین الملل بازیابد. در راستای همین تصور، سیاست خارجی روسیه در قبال خاورمیانه از سال ۲۰۰۴ تا کنون بسیار فعال، پویا و پرتحرک ارزیابی می شود.

۱-۲- انگیزه و اهداف پژوهش

از آنجا که سیاست خاورمیانه ای روسیه به گرایش تاریخی سیاست خارجی روسیه باز می گردد و دیگر این که خاورمیانه نیز از دیر باز به عنوان منطقه ای حساس مورد توجه قدرتهای بزرگ از جمله روسیه بوده است و این که دیگر موقعیت سابق خود را در خاورمیانه نداشته

است، لذا مشاهده پویایی در سیاست خارجی دوره مورد نظر نسبت به خاورمیانه که این دوره را متمایز از سایر دوره های سیاست خاورمیانه ای روسیه پس از فروپاشی شوروی ساخته باعث علاقه مندی در پژوهش در مورد تحلیل سیاست خارجی روسیه از سال ۲۰۰۴ تاکنون با تاکید بر خاورمیانه شده است.

۱-۳- پیشینه و ادبیات پژوهش

معرفی کتابها

- کتاب «سیاست خارجی قدرتهای بزرگ و اصلاحات در خاورمیانه» این کتاب توسط پژوهشگرده تحقیقات استراتژیک زیر نظر دکتر محمود واعظی گردآوری و تدوین شده است که سیاست خارجی تک تک قدرتهای بزرگ را در خاورمیانه تحلیل می کند. فصل سوم آن شامل روسیه است که دلیل تمایز سیاست خارجی دوره دوم پوتین را پررنگ شدن رویکرد امنیتی در سیاست خاورمیانه ای روسیه می داند.

- کتاب «سیاست خارجی روسیه : خودآگاهی و منافع ملی» کتاب مذکور توسط آ.گ. زادوخین تالیف و توسط دکتر مهدی سنایی ترجمه شده است که به مراحل مختلف نوع سیاست خارجی روسیه در رابطه با منافع ملی اش می پردازد.

معرفی مقالات

- مقاله «آمریکا ستیزی در سیاست خارجی روسیه، با تاکید بر سیاست خارجی پوتین» نوشته علیرضا نوری.

این مقاله در فصلنامه مطالعات راهبردی سال یازدهم شماره چهارم زمستان ۸۷ به چاپ رسیده است که در آن به فرهنگ آمریکا ستیزی روسیه می پردازد و سیاست خارجی پوتین در دوره

دوم را به صورت عملگرایی تهاجمی و مقاومت مستقیم در برابر آمریکا می داند و در نهایت به سیاست خارجی مدودوف می پردازد.

معرفی گزارش ها

- گزارش «روسیه در خاورمیانه: در دوران یلتسین و پوتین»

این گزارش توسط موسسه مطالعات راهبردی زمستان ۱۳۸۸ به چاپ رسیده که دیداران آن را تالیف و نادرپوراخواندی ترجمه کرده است. این گزارش به قرارگرفتن ملاحظات امنیتی به عنوان اولویت در دوره پوتین اشاره می کند

۱-۴ متغیرهای مستقل و وابسته

متغیر مستقل: دست یابی به نظم و ثبات داخلی و راههای احیای موقعیت قدرت سابق روسیه در خاورمیانه

متغیر وابسته: سیاست خارجی تحرک یافته روسیه

۱-۵ سوالات و فرضیه های تحقیق

- سؤال اصلی

چه تحولاتی در سیاست خارجی روسیه از سال ۲۰۰۴ تاکنون در خصوص خاورمیانه ایجاد شده است؟

- سؤال فرعی

۱. رویکرد اصلی روسیه در خاورمیانه در دوره مورد نظر در کدام حوزه سیاسی، اقتصادی و امنیتی پر رنگ تر است؟

۲. احساسات ضد آمریکایی روسیه تا چه حد در رویکرد خاورمیانه ای تحرک یافته روسیه تاثیر گذار است؟

- فرضیه

- دستیابی نسبی به نظم و ثبات داخلی و به راههای احیای موقعیت قدرت سابق خود باعث شده است که روسیه سیاست خارجی تحرک یافته ای را در خاورمیانه درپیش بگیرد

۱-۶ روش تحقیق

در پژوهش حاضر از روش توصیفی- تحلیلی برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده گردیده است.

۱-۷ روش گردآوری اطلاعات

کتابخانه‌ای، اینترنت

۱-۸ سازماندهی تحقیق

این تحقیق شامل یک مقدمه، چهار فصل می باشد، که فصل اول به کلیات تحقیق می پردازد. در فصل دوم به چارچوب نظری پژوهش پرداخته می شود که شامل عوامل موثر در سیاست خارجی و نظریات آتلانتیست ها و اوراسیانیست ها می باشد که شناخت نظریات این دو گروه در نگرش روسیه نسبت به مسائل خاورمیانه قابل تامل و ارزیابی است. در فصل سوم به دوره های مختلف سیاست های خارجی روسیه در خاورمیانه و جریانات تاریخی در خاورمیانه پرداخته می شود. و در فصل چهارم به سیاست خاورمیانه ای روسیه از سال ۲۰۰۴ به بعد (دوره دوم پوتین و مدودوف) به طور اخص پرداخته می شود. در پایان جمع بندی و نتیجه گیری از این تحقیق ارائه می شود.

فصل دوم

چارچوب نظری

۱-۲- تعریف سیاست خارجی^۱

چنانچه بخواهیم تعریفی از سیاست خارجی ارائه دهیم که به طور نسبی گویای ماهیت کلی مقوله سیاست خارجی باشد می توانیم آن را شامل استراتژی ها، خط مشی ها و یا جهت گیریهایی بدانیم که یک کشور در جهت نیل به اهدافی خاص و بر اساس منافع ملی خود در صحنه بین الملل عمل می کند.

به تعبیری دیگر ماهیت و پویای سیاست خارجی هر کشور بیانگر تاریخ، ارزش ها، ایستارها و هنجارهای خاص آن کشور در قالب اهداف و منافع ملی می باشد و هیچ ضابطه و قانونی کلی و عام در این زمینه نمی توان یافت که قابل تسری و تعمیم به تمام کشورها باشد.

کی جی هالستی^۲ سیاست خارجی را پدیده هایی می داند که فراتر از مرزهای ملی رخ می دهند. (هالستی، ۱۳۸۰، ۱۶۳)

و یا در تعریفی دیگر:

« جهتی را که یک دولت برمی گزیند و در آن از خود تحرک نشان می دهد و نیز شیوه نگرش دولت را نسبت به جامعه بین المللی، سیاست خارجی می گویند. » (قوام، ۱۳۸۳، ۱۰۲)

---

^۱ - Foreign Policy

^۲ - پروفیسور هالستی استاد رشته روابط بین الملل در دانشگاه بریتیش کلمبیای کانادا و از اندیشمندان مهم رشته روابط بین الملل (K.J.Halesti)

طی چند دهه گذشته مطالعات گسترده ای درخصوص مطالعه و ارزیابی مسائل مربوط به سیاست خارجی صورت گرفته است که دیدگاه های گوناگونی مطرح شده و داده های درخور توجهی را تقدیم علم مطالعه روابط بین الملل و سیاست خارجی کرده است ولی به رغم گستردگی این مطالعات صورت گرفته هنوز پاسخ های اساسی و جامعی از آنها نشأت نگرفته و منجر به حصول قوانین عامی نشده است که البته این امر از یک سو ناشی از پیچیدگی های مسائل مربوط به سیاست خارجی است و از سوی دیگر به غیر قابل مطالعه بودن آن از طریق روش های اندازه گیری کمی مربوط می شود که این سنجش ناپذیری بر دشواری تشریح مسائل سیاست خارجی می افزاید.

با علم بر مطالب مطروح در سطور بالا، در فصل حاضر به قصد ارائه چارچوب نظری به دلیل لزوم طرح آن برای روشن شدن بحث، نخست به بررسی اجمالی آراء و نظریات مزبور می پردازیم چرا که بررسی کامل نظریات فوق نیاز به تحقیقی جداگانه دارد سپس به ارزیابی نسبی عوامل مختلف تعیین کننده و موثر بر مقوله سیاست خارجی به روش سطوح مختلف تحلیل و نیز روش تحلیل گفتمانی می پردازیم.

بخشی از مطالعات مورد نظر را سنت گرایان صورت داده اند.

سنت گرایان با نگرشی توصیفی، عقلانی و کلی نگر به مسائل نظام بین الملل می نگرند در واقع به گزارش، توصیف و ارزیابی اعمال و خط مشی ها و رهیافت های سیاست خارجی کشورها و نتایج ناشی از اقدامات آنها می پردازند.

رهیافت سنت گرایی رهیافتی است جهت نظریه پردازی که از فلسفه، تاریخ و حقوق مشتق می شود و مشخصه های آن بیشتر از هرچیزی تکیه آشکار آن بر به کار بردن داوری است و این فرض که اگر ما خودمان را به معیارهای دقیق پژوهش محدود نماییم چیزی زیادی در مورد روابط بین الملل نمی توان گفت و بنابر این یک قضیه کلی در مورد این موضوع باید از فرآیند ناکامل علمی درک و شهود مشتق شود و اینکه این قضایای کلی نمی توانند به چیزی بیشتر از

وضعیت آزمایشی و غیرقطعی که مطابق اصل نامطمئن آنهاست درآیند. «جکسون و سورنسون، ۱۳۸۵، ۲۸۸»

این گروه با تحلیل سنتی، نظام بین الملل را با توجه به قوانین و تعاملات قدرت حاکم در آن بررسی می کنند و معتقدند کشورها باید ساز و کارهای سیاست خارجی خود را با توجه به نظامی تدوین و تنظیم کنند که ماهیتی هرج و مرج گونه دارد و فاقد حاکم و قدرتی مافوق می باشد. سنت گرایان به تاثیر میزان تطبیق هر واحد سیاسی با شرایط نظام بین الملل در زمینه موفقیت و یا عدم موفقیت واحد مزبور تاکید زیاد دارند.

سنت گرایان تنها به درک کامل و همه جانبه موضوعی، از دید ذهنی- فلسفی و یا از دید عینی- تاریخی علاقه مندند آنان به شناخت انتزاعی- نظری در حوزه علم تجربی علاقه ای ندارند. «سیف زاده، ۱۳۸۱، ۳۸»

از پژوهشگران بنام این گروه می توان به مورگنتا^۱ اشاره کرد. او واقع گرایی سنتی است که کتاب وی «سیاست میان ملت ها» مهمترین کتاب در مقوله واقع گرایی^۲ محسوب می شود.

مورگنتا قدرت را تنها عامل غالب و تعیین کننده در جریانات نظام بین الملل می داند. هدف نهایی و واقعی اتخاذ تمام خط و مشی های دولتها در صحنه بین الملل را قدرت می داند.

معتقد است که دولت ها هر اندازه از قدرت بیشتری برخوردار باشند در راه تحصیل خواسته های خود به همان اندازه موفق تر خواهند بود و بر دشواریهای اتخاذ سیاست خارجی فائق خواهند شد. برداشت های مورگنتا از سیاست خارجی به طور مطلق مبتنی بر برداشت وی از قدرت است.

مورگنتا معتقد است «داده های گوناگون سیاست بین الملل می توانند در چارچوب مفاهیم مدل سیاست قدرت به یکدیگر مربوط گردند». «هالستی، ۱۳۸۰، ۱۳»

---

^۱ -Hans.J.Morgenthau

^۲ -Realism